

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K procesní využitelnosti tzv. prostorových odposlechů v jiné trestní věci

Poslední dobou začíná být v právní obci diskutované téma tzv. prostorových odposlechů v rámci trestního řízení a jejich souvislostí. Pojednává se např. o nedostatečnosti, resp. dokonce o absenci právní úpravy daného institutu[1], o míře zásahu do základních lidských práv, o analogii s odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu, ale zejména o procesní využitelnosti záznamů[2] v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování osob a věcí (ve smyslu § 158d odst. 3 tr. řádu, tedy na základě povolení soudu) provedeno. Nejvyšší soud ČR měl dle mediálních informací vydat dne 1. září 2020 přelomové rozhodnutí pod sp. zn. 7 Tdo 865/2020. Je tomu opravdu tak?

Obecně k institutu

Tzv. prostorové odposlechy nejsou v našich trestních předpisech formálně vzato upraveny. Tento nástroj operativní činnosti policejního orgánu spadá pod právní úpravu operativně pátracích prostředků a podmínek jejich použití, konkrétně pod prostředek sledování věcí a osob ve smyslu § 158d tr. řádu. Na tomto místě jsou upraveny 3 druhy sledování, a to v závislosti na intenzitě sledování a míře zásahu do soukromí a vybraných základních lidských práv. Přesněji se jedná o pouhé prosté sledování[3], dále o sledování s pořízením zvukových, obrazových nebo jiných záznamů[4] a dále o sledování, kdy jsou rovněž pořizovány záznamy, a navíc dochází ve smyslu § 158d odst. 3 k zásahu *do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků*. K uskutečnění sledování s pořízením záznamu je nezbytné písemné povolení státního zástupce ve smyslu § 158d odst. 2 tr. řádu a při zásahu do vybraných základních lidských práv dokonce předchozí povolení soudce dle § 158d odst. 3 tr. řádu. Těžiště tohoto článku a zároveň zajímavý výkladový rébus představuje pro subjekty trestního řízení dikce ust. § 158d odst. 10 tr. řádu, kde je uvedeno následující: *„V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz jen tehdy, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno.“*[5]

V návaznosti na citaci posuzovaného ustanovení vyvstává významná a zároveň velmi praktická otázka: **Je možné procesně použít záznam pořízený při sledování v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování provedeno, pokud bylo provedeno na základě předchozího povolení soudce ve smyslu § 158d odst. 3 tr. řádu? Pokud ano, za jakých podmínek? (dále též jako „Otázka“)**

Stejně jako je tomu u dalších institutů trestního práva se ke sledování osob a věcí váže otázka proporcionality zásahu do základních lidských práv oproti zjišťování materiální pravdy orgány činnými v trestním řízení. Výše nastíněnou Otázkou se jako poslední zabýval Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 1. září 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020, kdy se jednalo o trestní stíhání policistů[6] pro podezření z možného spáchání trestných činů zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku, vydírání podle § 175 tr. zákoníku a nadřívání dle § 366 tr. zákoníku, když mj. při výslechu podezřelého nevhodnými výrazy nabádali ke spolupráci při objasňování trestné činnosti, z níž byl podezřelý, a oslovovali jej hrubými výrazy a nadávkami a mělo dojít k fyzickému kontaktu

(facka).

Doktrinální výklad § 158d odst. 10 tr. řádu

Nejprve ale obecně k výkladu problému v rámci odborné literatury. Komentářová literatura k dané problematice detailnější rozbor donedávna neobsahovala. Prof. Šámal[7] v daném směru pouze odkazuje na podobnost k § 88 odst. 6 tr. řádu upravujícímu možnost procesního využití záznamu z odposlechu telekomunikačního provozu v jiné věci, než ve které byl proveden, a to za zákonem daných podmínek.[8] JUDr. Jan Lata, Ph.D. nejdříve možnost použití záznamu ze sledování povoleného soudcem v jiné trestní věci spíše zapovídal, když uvedl: **„Značně široká použitelnost záznamu pořízeného při sledování podle odstavce 2 kontrastuje s naprostou nepoužitelností záznamu pořízeného při sledování podle odstavce 3 v jiné trestní věci, což se jeví být nedůvodně restriktivní, zvláště při vědomí skutečnosti, že jinak přísněji regulovaný odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 a § 88a použitelnost v jiných věcech umožňuje.“**[9] Nově však uvádí a dospívá k závěru, že úmysl zákonodárce byl jiný, odkazuje na principiální použitelnost důkazů ve smyslu § 89 odst. 2 tr. řádu a k § 158d odst. 10 tr. řádu uzavírá: **„Odkaz na odstavec 2 se tedy vztahuje k pořizování záznamu, přičemž takové záznamy jsou použitelné v jiné trestní věci za podmínek uvedených v odstavci 10, ať již bylo sledování povoleno státním zástupcem nebo soudcem.“**[10] K obecné použitelnosti záznamů ve smyslu § 158d odst. 10 tr. řádu v jiné věci se přiklání i JUDr. Ščerbová[11], a to na základě analogie, přičemž opačný výklad považuje za formalistický až nelogický.

Související judikatura

V praxi byla vymezená Otázka v minulosti součástí několika rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR i Ústavního soudu ČR. Jedná se např. o usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 18. července 2013, sp. zn. I. ÚS 1518/13[12] nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2017, sp. zn. 7 Tdo 1752/2016, a ze dne 14. ledna 2015, sp. zn. 6 Tdo 1507/2014. V těchto rozhodnutích se soudy Otázkou sice blíže ve smyslu výše uvedeného nezabývaly, resp. spíše se jí zabývaly okrajově, nicméně procesní použitelnost záznamu pořízeného při sledování v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování provedeno, pokud bylo provedeno na základě předchozího povolení soudce ve smyslu § 158d odst. 3 tr. řádu, v odůvodněných rozhodnutích aprobovaly. Bližší rozbor výkladu § 158d odst. 10 tr. řádu však absentoval. Obdobně je tomu i v usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 16. dubna 2019, sp. zn. II. ÚS 1095/19, kde je uveden obecný závěr o procesní použitelnosti záznamu ze sledování v jiné věci bez rozlišení druhého a třetího odstavce § 158d tr. řádu (tedy rozlišení, zda bylo prováděno na základě povolení státního zástupce nebo soudce). Ústavní soud ČR v tomto usnesení uvedl: **„V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz jen tehdy, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno (§ 158d odst. 10 tr. řádu).“** Opět bez bližší argumentace.

Větší pozornosti se posuzované Otázce dostalo v mediálním případě týkající se Ivo Rittiga. V dané kauze Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 26. září 2018, sp. zn. 3 Tz 8/2018, vyjádřil souhlas s předchozím postupem Vrchního soudu v Praze, který učinil závěr spíše o procesní nepoužitelnosti záznamu ze sledování pořízeného při sledování v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování provedeno, pokud bylo provedeno na základě předchozího povolení soudce ve smyslu § 158d odst. 3 tr. řádu. Nejvyšší soud ČR v této věci označil úvahu Vrchního soudu v Praze o tom, že § 158d odst. 10 tr. řádu tvoří speciální ustanovení k § 89 odst. 2 tr. řádu[13], a to z důvodu závažnosti zásahů do ústavně zaručených práv, za přílehlavou. Nejvyšší soud ČR tedy aproboval doktrinální výklad § 158d odst. 10 tr. řádu, který učinil Vrchní soud v Praze na základě tehdy aktuální komentářové literatury.[14] Je však pravdou, že se jednoznačný názor Nejvyššího soudu ČR k dané Otázce

nejednalo.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. září 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020

V doposud nejaktuálnějším případě - usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. září 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020, tedy v kauze policistů, kteří měli činit nátlak na podezřelého, došlo na zevrubnější rozbor klíčové Otázky nejen tohoto příspěvku. Nejvyšší soud ČR na základě dovolání podaného nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného posuzoval několik hmotněprávních aspektů, když v závěru věnoval několik odstavců procesní použitelnosti záznamů o sledování osob a věcí. Dovolací soud v předmětné věci dospěl k závěru **o zásadní procesní použitelnosti záznamů povolených soudcem v jiné věci**, přičemž pro tento závěr uvedl následující argumentaci:

- „*legislativní odkaz na odstavec 2 obsažený v § 158d odst. 10 tr. řádu. je třeba vykládat ne jako odkaz na sledování povolené státním zástupcem, ale jako odkaz na sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy*“[\[15\]](#)
- *Vyloučení záznamů z jiné trestní věci (povolené soudem), které by poskytovaly zásadní důkazní materiál o nejzávažnějších zločinech, by bylo nelogické.*
- *Analogie - procesní nepoužitelnost takových záznamů by byla v logickém a systematickém nesouladu s právní úpravou odposlechu telekomunikačního provozu. Autoři článku si k tomuto dovolují tvrdit, že nelze instituty sledování osob a věcí a odposlech telekomunikačního provozu postavit na roveň, pokud mají odlišný charakter. Sledování osob a věcí, jako operativně pátrací prostředek, je z povahy méně předvídatelný a tedy účinnější, více zasahuje do soukromí.*
- „*Jestliže by totiž odkaz na odstavec 2 měl na mysli povolující subjekt a nikoli způsob provádění sledování (s pořizováním záznamů), bylo by použito formulace „v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 povoleno“ a nikoli formulace „v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno“*“[\[16\]](#) K tomuto si dovolujeme uvést, že pojem *provedení* považujeme za významově širší než pojem *povolení*, přičemž provedení dle našeho názoru zahrnuje i povolení. Navíc dle jazykového výkladu, jak jej provedl Nejvyšší soud v této věci by se dalo naopak tvrdit, že v tom případě měl zákonodárce použít formulace „*v níž bylo sledování způsobem uvedeným v odstavci 2 provedeno*“ namísto „*v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno*“ Tento argument tedy nepovažujeme za zcela přesvědčivý.
- *Opora v komentářové literatuře*[\[17\]](#)
- *Odkaz na dosavadní související judikaturu zmiňovanou již výše v tomto článku. Autoři tohoto článku si dovolují podotknout, že odkazovaná literatura Otázku prakticky neřešila, když nebyl rozlišován způsob povolení k pořizování záznamů ze sledování osob a věcí dle § 158d odst. 2 potažmo § 158d odst. 3 tr. řádu.*

V návaznosti na závěr o zásadní procesní použitelnosti záznamů povolených soudcem v jiné věci Nejvyšší soud ČR polemizoval v duchu principu proporcionality, tedy vyváženosti míry zásahu do soukromí a závažností jiné trestné činnosti. Výjimku ze zásadní procesní použitelnosti takových záznamů mají představovat záznamem zachycené spáchání bagatelních trestných činů v nepoměru s mírou zásahu do soukromí a závažností sledované trestné činnosti.

Závěr

Nejvyšší soud ČR sice ve svém usnesení ze dne 1. září 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020, učinil jednoznačný závěr o zásadní procesní použitelnosti záznamů povolených soudcem v jiné věci, přičemž tedy kladně odpověděl na první část v tomto článku vymezené otázky. Na druhou stranu některé argumenty nejsou jednoznačně přesvědčivé a vzniká navazující výkladový problém v podobě

posouzení hranice bagatelnosti jiné trestní věci, a tedy nepoužitelnosti předmětných záznamů ze sledování. Zde autoři článku vnímají významný prostor pro obhajobu. Obtížné bude zajisté i konkrétní posuzování míry zásahu do soukromí v porovnání závažnosti hlavní a jiné trestní věci.

Výše popsané navazující výkladové problémy pramení z nedostatku právní úpravy, která by však neměla jít k tíži obviněného. V případě rozhodnutí 7 Tdo 865/2020 bylo posouzení proporcionality míry zásahu do soukromí paradoxně jednodušší, neboť prostorový odposlech byl prováděn v místnosti provádění úkonů policejního orgánu, jehož činnost podléhá zásadám trestního procesu. Závěry předmětného rozhodnutí tedy určitě nelze paušalizovat.

Vzhledem k závažnosti tématu a daného institutu by si sledování osob a věci určitě zasloužilo podrobnější právní úpravu, minimálně pak určitější. Z důvodu vysoké míry nepředvídatelnosti by trestní řád měl vymezovat trestné činy, pro jejichž objasnění je možné provádět prostorové odposlechy. Inspirací by mohla být právní úprava institutu odposlechu telekomunikačního provozu, přičemž by se nemělo jednat o úplnou analogii, nýbrž by měl být promítnut odlišný charakter tzv. prostorového odposlechu.

Zaujatý názor Nejvyššího soudu ČR lze ocenit vzhledem k rozboru dané problematiky. Otázka však daným rozhodnutím nebyla vyřešena trvale, navíc přetrvává nikoli konzistentní názor Nejvyššího soudu ČR, který by však v případě potenciální nastalé situace mohl být sjednocen postupem dle § 20 odst. 1, odst. 2 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech a soudcích, vyřešením procesní otázky zásadního významu. Z hlediska právní jistoty by rozhodně přispělo doplnění právní úpravy zákonného postupu sledování osob a věcí dle § 158d tr. řádu, a to i s přihlédnutím k individuálním a specifickým okolnostem každého případu.

Mgr. Tomáš Kadlec,
advokátní koncipient

[HSP Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

[1] JELÍNEK, Jiří. K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. Bulletin advokacie. roč. 2018, č. 7-8, s. 13-19. ISSN 1210-6348.

[2] Zvukových, obrazových nebo jiných.

[3] § 158d odst. 1 tr. řádu.

[4] § 158d odst. 2 tr. řádu.

[5] § 158d odst. 10 tr. řádu.

[6] Pozn. odsouzen byl pouze jeden z nich, neboť druhý spáchal v průběhu vyšetřování věci sebevraždu:k dispozici >>> [zde](#).

[7] ŠÁMAL, Pavel. § 158d Sledování osob a věcí. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád: komentář. II, § 157-314s. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře.

[8] Musí se jednat o trestní stíhání pro trestný čin vymezený v § 88 odst. 1 tr. řádu nebo s tím udělí souhlas uživatel odposlouchávané stanice.

[9] Lata, Jan. § 158d Sledování osob a věcí. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 1195 (ve znění do 22. března 2019).

[10] Lata, Jan. § 158d Sledování osob a věcí. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 1195 (po změně komentáře ke dni 22. března 2019).

[11] ŠČERBOVÁ Veronika. Zamyšlení nad skutečně aktuálními problémy právní úpravy tzv. prostorových odposlechů. Státní zastupitelství roč. 2019, č. 4, s. 19-25. ISSN 1214-3758.

[12] V tomto rozhodnutí Ústavní soud ČR nepřesně citoval dikci § 158d odst. 10 tr. řádu následovně: „Podle § 158d odst. 10 trestního řádu "V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz jen tehdy, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu.“

[13] „Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci...“

[14] Viz již zmiňovaný: Lata, Jan. § 158d Sledování osob a věcí. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017 (ve znění do 22. března 2019).

[15] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. září 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020.

[16] Tamtéž.

[17] Viz již zmiňovaný: Lata, Jan. § 158d Sledování osob a věcí. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017 (ve znění po 22. březnu 2019).

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)